

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет комп'ютерних наук
Кафедра інтелектуальних інформаційних систем

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Іщенко Н.М.

“31” viii 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКСПОРТ ПОСЛУГ»**

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма «Бізнес у сфері послуг»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробники
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
Завідувач кафедри економіки та підприємництва
Гарант освітньої програми
В.о. декана факультету економічних наук
Директор ННІПО
Начальник НМВ

Васильєв А.А.
Черненко К.П.
Кузьменко О.Б.
Семенчук І.М.
Філімонова О.Б.
Норд Г.Л.
Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Експорт послуг		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування		
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»		
Спеціалізація (якщо є)	відсутня		
Освітня програма	«Бізнес у сфері послуг»		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)		
Статус дисципліни	Вибіркова		
Курс навчання	4		
Навчальний рік	2020–2021		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	8	8	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5 кредитів / 150 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	34	8
	– практичне заняття	34	8
	– годин самостійної роботи студентів	82	134
Відсоток аудиторного навантаження	45%	/ 11%	
Мова викладання	Українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	Відсутня		
Форма підсумкового контролю	Іспит		

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: формування системи теоретико-прикладних знань про роль, місце, функціональне наповнення та інструментарій експорту послуг у висококонкурентному середовищі.

Завдання:

- познайомити зі сутністю експорту послуг як наукової категорії;
- розкрити сутність чинників динамічного розвитку ринку послуг;
- продемонструвати основні тенденції, що визначають стан та перспективи міжнародного ринку послуг;
- сформувати здатність розрізняти фактори та економічні умови, що визначають особливості участі України в експорті послуг;
- поглибити навички економічного мислення;
- сформувати базу для вивчення інших економічних дисциплін.

Передумови вивчення дисципліни: курс «Експорт послуг» конкретизує та поглиблює знання, що були отримані з курсів основ зовнішньоекономічної діяльності; пов'язаний з ним категоріальним апаратом та логікою економічного вибору. З неекономічних дисциплін потрібна математична та мовна підготовка.

Очікувані результати навчання: здатність аналізувати результати функціонування економіки та оцінювати ефективність експортних операцій з послугами, вміння майбутніх спеціалістів приймати ефективні управлінські рішення з урахуванням ситуації на ринку.

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- основи розрахунку та аналізу операцій з експорту послуг;
- закономірності функціонування сучасної торгівлі послугами на зовнішньому ринку;
- основні показники ефективності експорту послуг;

- роль міжнародної торгівлі послугами в розвитку економіки окремих країн *має вміти*;
- аналізувати обсяги експорту послуг з України в інші країни світу;
- аналізувати та інтерпретувати статистичні дані;
- виявляти тенденції зміни торгівлі послугами;
- приймати ефективні управлінські рішення з урахуванням тенденцій, що склалися на міжнародному ринку послуг.

Значну роль у міжнародній економічній діяльності України відіграє експорт послуг. Особливості участі України в міжнародній торгівлі послугами традиційно зумовлювалися тим, що вона до певної міри компенсувала негативне сальдо загального торговельного балансу країни. Це відбувалося завдяки наявності таких особливо важливих для торгівлі послугами переваг міжнародної економічної діяльності, як сприятливе географічне розташування, наявність відповідно до історичних традицій участі в міжнародній торгівлі розгалуженої транспортної інфраструктури та рухомого складу. Збільшення частки послуг у структурі української економіки зумовлює необхідність набуття теоретичних знань і практичних навичок в сфері експорту послуг та є необхідною умовою всебічної і поглибленої підготовки майбутнього фахівця зі спеціальності «підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Програмні компетенції

Загальні компетентності:

- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, в т.ч. бізнесу у сфері послуг
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- СК 11. Здатність до прийняття рішень щодо організації та веденні бізнесу у сфері послуг, підприємництва та торгівлі в умовах ризику та невизначеності.

Програмні результати навчання:

- ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
- ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.
- ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці, зокрема у бізнесі, в т. ч. у сфері послуг.
- ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур
- ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у сфері бізнесу, підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів
- ПРН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури та чинних правових норм
- ПРН 21. Демонструвати здатність до прийняття рішень щодо організації та веденні бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємництва та торгівлі в умовах ризику і невизначеності.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Вступ. Експорт послуг як вид господарської діяльності	4	2	-	2
2	Тема 1. Економічна сутність та особливості послуг як товару	14	4	4	6
3	Тема 2. Класифікація і загальна характеристика послуг	12	4	4	4
4	Тема 3. Ринок послуг України	8	2	2	4
5	Тема 4. Організація експорту послуг	16	4	4	8
6	Тема 5. Основні показники експорту послуг, їх динаміка, структура і географічні напрямки	12	2	2	8
7	Тема 6. Регулювання експорту послуг	12	4	4	4
8	Тема 7. Міжнародні послуги у сфері виробництва, кооперування та реклами	10	2	2	6
9	Тема 8. Лізинг та інші орендні операції в міжнародному співробітництві та експорті	12	2	2	8
10	Тема 9. Міжнародні транспортні послуги та їх експорт	12	2	2	8
11	Тема 10. Міжнародні туристичні послуги та їх експорт	12	2	2	8
12	Тема 11. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг	12	2	2	8
13	Тема 12. Міжнародна торгівля послугами у сфері страхування	12	2	2	8
	Всього за курсом	150	34	34	82

Заочна форма:

	Теми	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Вступ. Експорт послуг як вид господарської діяльності	6		-	6
2	Тема 1. Економічна сутність та особливості послуг як товару	12	2	2	8
3	Тема 2. Класифікація і загальна характеристика послуг	10	-	-	10
4	Тема 3. Ринок послуг України	10	-	-	10
5	Тема 4. Організація експорту послуг	12	2	2	8
6	Тема 5. Основні показники експорту послуг, їх динаміка, структура і географічні напрямки	10	-	-	10
7	Тема 6. Регулювання експорту послуг	12	2	2	8
8	Тема 7. Міжнародні послуги у сфері виробництва, кооперування та реклами	12	-	-	12

9	Тема 8. Лізинг та інші орендні операції в міжнародному співробітництві та експорті послуг	12	-	-	12
10	Тема 9. Міжнародні транспортні послуги та їх експорт	14	2	2	10
11	Тема 10. Міжнародні туристичні послуги та їх експорт	12	-	-	12
12	Тема 11. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг	14	-	-	14
13	Тема 12. Міжнародна торгівля послугами у сфері страхування	14	-	-	14
	Всього за курсом	150	8	8	134

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	Вступ. Експорт послуг як вид господарської діяльності 1) Основні проблеми експорту послуг. 2) Стислий екскурс в історію міжнародної торгівлі послугами. 3) Поняття та особливості експорту послуг.
1	Тема 1 . Економічна сутність та особливості послуг як товару 1) Роль сфери послуг в економічній системі країни. 2) Поняття і сутність послуги. 3) Особливості послуги як специфічного виду товару. 4) Підприємства сфери послуг як соціально-економічна система
2	Тема 2. Класифікація і загальна характеристика послуг 1) Економічна сутність та особливості послуг як товару .. 2) Життєвий цикл послуг. 3) Загальна характеристика основних видів послуг
3	Тема 3. Ринок послуг України 1) Теоретичні аспекти функціонування ринку послуг. 2) Особливості ринку послуг. 3) Інфраструктура ринку послуг. 4) Перспективи розвитку ринку послуг в Україні
4	Тема 4. Організація експорту послуг 1) Способи експорту послуг на міжнародний ринок. 2) Сутність транскордонного співробітництва та його суб'єкти. 3) Заходи обмеження на використання національного режиму для споживачів послуг за кордоном.
5	Тема 5. Основні показники експорту послуг, їх динаміка, структура і географічні напрямки 1) Об'єктивні передумови і фактори розвитку експорту послуг. 2) Роль міжнародної торгівлі послугами в розвитку економіки окремих країн. 3) Основні показники ефективності експорту послуг.
6	Тема 6. Регулювання експорту послуг 1) Інструменти державного регулювання експорту послуг. 2) Основні заходи вилучення із національного режиму надавачів послуг. 3) Цілі створення та формулювання основних положень генеральної угоди про торгівлю послугами (ГАТС).

7	Тема 7. Міжнародні послуги у сфері виробництва, кооперування та реклами 1) Стимули розвитку ринку технологічних послуг у сучасних умовах. 2) Основні форми технологічних послуг. 3) Аналіз присутності на ринку послуг України міжнародних консалтингових фірм. 4) Діяльності франчайзингових мереж в різних регіонах світу та особливості сучасного рекламного бізнесу.
8	Тема 8. Лізинг та інші орендні операції в міжнародному співробітництві та експорті послуг 1) Роль лізингу в умовах сучасного науково–технічного прогресу. 2) Види лізингу та переваги лізингу, порівняно з кредитом. 3) Регулярні та нерегулярні лізингові платежі. 4) Основи правового регулювання лізингу в Україні.
9	Тема 9. Міжнародні транспортні послуги та їх експорт 1) Конкурентні переваги України, які повинні сприяти збільшенню вантажопотоків. 2) Природа транспортних послуг, відмінність міжнародних транспортних перевезень від національних. 3) Основні тенденції розвитку транспорту, транспортних мереж та транспортної інфраструктури. 4) Основні комерційні критерії вибору виду транспорту.
10	Тема 10. Міжнародні туристичні послуги та їх експорт 1) Основні тенденції розвитку туристичної галузі. 2) Основні економічні наслідки розвитку туристичного бізнесу. 3) Собівартість туристичного продукту.
11	Тема 11. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг 1) Основні властивості економіки освіти. 2) Організаційні та правові проблеми розвитку експорту освіти. 3) Маркетинговий аналіз потенціалу українських ВНЗ при просуванні на Європейський ринок освітніх послуг.
12	Тема 12. Міжнародна торгівля послугами у сфері страхування 1) Основні тенденції розвитку страхових послуг. 2) Основні економічні наслідки змін на ринку страхування. 3) Діяльність страхових компаній та їх рейтинг за різними критеріями

Заочна форма:

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Економічна сутність та особливості послуг як товару 1) Роль сфери послуг в економічній системі країни. 2) Поняття і сутність послуги. 3) Особливості послуги як специфічного виду товару. 4) Підприємства сфери послуг як соціально-економічна система
2	Тема 2. Організація експорту послуг 1) Способи експорту послуг на міжнародний ринок. 2) Сутність транскордонного співробітництва та його суб'єкти. 3) Заходи обмеження на використання національного режиму для споживачів послуг за кордоном.
3	Тема 3. Регулювання експорту послуг 1) Інструменти державного регулювання експорту послуг. 2) Основні заходи вилучення із національного режиму надавачів послуг. 3) Цілі створення та формулювання основних положень генеральної угоди про торгівлю послугами (ГАТС).

4	Тема 4. Міжнародні транспортні послуги та їх експорт 1) Конкурентні переваги України, які повинні сприяти збільшенню вантажопотоків. 2) Природа транспортних послуг, відмінність міжнародних транспортних перевезень від національних. 3) Основні тенденції розвитку транспорту, транспортних мереж та транспортної інфраструктури. 4) Основні комерційні критерії вибору виду транспорту.
---	---

4.2. План практичних занять

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	Вступ. Експорт послуг як вид господарської діяльності 1) Задачі на розрахунок динаміки експорту послуг. 2) Ситуаційні вправи.
1	Тема 1. Економічна сутність та особливості послуг як товару 1) Ситуаційні вправи на прикладі діючих підприємств, що експортують послуги. 2) Задачі на розрахунок динаміки змін географічної структури реалізації послуг за кордон.
2	Тема 2. Класифікація і загальна характеристика послуг 1) Ситуаційні задачі щодо сучасного стану, проблем і перспектив розвитку в Україні електронних адміністративних послуг. 2) Тестування
3	Тема 3. Ринок послуг України 1) Ознайомлення з Угодою про Асоціацію між Україною та країнами Європейського Союзу в частині експорту послуг, дослідження вигод і втрат України. 2) Контрольна робота
4	Тема 4. Організація експорту послуг 1) Ситуаційні вправи на прикладі діючих проектів (програм) транскордонного співробітництва суб'єктів ЗЕД України. 2) Тестування.
5	Тема 5. Основні показники експорту послуг, їх динаміка, структура і географічні напрямки 1) Задачі на оцінку показників ефективності експорту послуг. 2) Задачі на динаміку обсягів експорту послуг за регіонами України.
6	Тема 6. Регулювання експорту послуг 1) Ситуаційні вправи на інструменти державного регулювання експорту послуг. 2) Контрольна робота.
7	Тема 7. Міжнародні послуги у сфері виробництва, кооперування та реклами 1) Ситуаційні вправи на варіанти франчайзингу для регіонального ринку Миколаївської області та розрахунок витрат і кошторису на створення франчайзингової компанії. 2) Аналіз показників присутності на ринку послуг України міжнародних консалтингових фірм.
8	Тема 8. Лізинг та інші орендні операції в міжнародному співробітництві та експорті послуг 1) Задачі на розрахунок доцільності лізингових платежів. 2) Тестування.
9	Тема 9. Міжнародні транспортні послуги та їх експорт 1) Задачі на динаміку структури експорту транспортних послуг.

	2) Ситуаційні вправи на основні комерційні критерії вибору виду транспорту.
10	Тема 10. Міжнародні туристичні послуги та їх експорт 1) Задачі на динаміку структури експорту-імпорту туристичних послуг. 2) Задачі на розрахунок туристичного продукту для туриста, який має бажання відвідати одне з міст України (на вибір).
11	Тема 11. Міжнародна торгівля послугами у сфері освітніх послуг 1) SWOT аналіз потенціалу українських ВНЗ при просуванні на Європейський ринок освітніх послуг. 2) Побудова мотиваційної моделі адаптації вищої освіти України до умов глобального ринку праці з урахуванням професійних специфік.
12	Тема 12. Міжнародна торгівля послугами у сфері страхування 1) Задачі на аналіз рейтингових показників страхових компаній, що діють на ринку України за різними критеріями. 2) Контрольна робота

Заочна форма:

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Економічна сутність та особливості послуг як товару 1) Ситуаційні вправи на прикладі діючих підприємств, що експортують послуги. 2) Задачі на розрахунок динаміки змін географічної структури реалізації послуг за кордон.
2	Тема 2. Організація експорту послуг 1) Ситуаційні вправи на прикладі діючих проектів (програм) транскордонного співробітництва суб'єктів ЗЕД України. 2) Тестування.
3	Тема 3. Регулювання експорту послуг 1) Ситуаційні вправи на інструменти державного регулювання експорту послуг. 2) Тестування
4	Тема 4. Міжнародні транспортні послуги та їх експорт 1) Задачі на динаміку структури експорту транспортних послуг. 2) Ситуаційні вправи на основні комерційні критерії вибору виду транспорту.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Денна форма:

Самостійна робота студентів передбачає засвоєння теоретичного матеріалу, закріплення знань і навичок, отриманих під час аудиторної роботи у таких формах:

- відповіді на питання для самоконтролю, що наведені в матеріалах до теми (не оцінюється);
- розв'язування задач для поточного домашнього опрацювання (не оцінюється);
- підготовка до обговорення на практичному занятті спрощених практичних ситуацій (не оцінюється);
- розв'язання 0-ого варіанту контрольної роботи (не оцінюється);
- виконання індивідуального завдання «Організація міжнародних автомобільних перевезень» (за номерами студентів у списку групи).

Контроль знань включає проміжний та підсумковий контроль. Бали до іспиту студенти заробляють за рахунок проміжного контролю, в першу чергу, написання контрольних робіт, зміст яких тотожний запропонованому 0-му варіанту.

Приклади контрольних робіт

Контрольна робота №1 (тема 3)

Оберіть правильну відповідь:

1. До основних особливостей ринку послуг слід віднести:

- а. системність розвитку;
- б. довший життєвий цикл послуги у порівнянні з товаром;
- в. нечутливість до ринкових змін;
- г. низька швидкість обороту капіталу.

2. Підхід до аналізу ринку послуг, який передбачає вивчення взаємозв'язків між структурними елементами системи послуг – це:

- а. системно–структурний;
- б. системно–функціональний;
- в. системно–генетичний.
- г. системно–інтегративний.

3. Експортні послуги – це:

- а. надання послуг іноземцям;
- б. надання послуг резидентам;
- в. надання послуг нерезидентам;
- г. надання послуг однією країною іншій.

4. Метод, який передбачає вивчення ринку послуг як цілісного утворення:

- а. діалектичний;
- б. статистичний;
- в. системний;
- г. економічний.

5. Промислово-розвинені країни спеціалізуються переважно на наданні:

- а. телекомунікаційних послуг;
- б. транспортних послуг;
- в. туристичних послуг;
- г. фінансових послуг.

Скориставшись даними сайту державної служби статистики України www.ukrstat.gov.ua визначте основні країни партнери України в експорті-імпорті послуг.

Контрольна робота №2 (тема 6)

1. Складіть план заходів та бюджету рекламної кампанії туристичного агентства.

Оберіть правильну відповідь:

1. До послуг, пов'язаних з інвестиціями відносять:

- а. страхові;
- б. банківські;
- в. інформаційні;
- г. транспортні.

2. Транспорт, комп'ютерні та інформаційні послуги вимагають:

- а. нерухомості виробника та споживача;
- б. мобільності виробника та нерухомості споживача;
- в. мобільності споживача та нерухомості виробника;
- г. мобільності виробника і споживача.

3. Туризм, освіта та медичні послуги вимагають:

- а. нерухомості виробника та споживача;
- б. мобільності виробника та нерухомості споживача;
- в. мобільності споживача та нерухомості виробника;
- г. мобільності виробника і споживача.

4. Подорожі у треті країни, організовані фірмами–нерезидентами вимагають:

- а. мобільності виробника і споживача;
- б. мобільності виробника та нерухомості споживача;
- в. мобільності споживача та нерухомості виробника;
- г. нерухомості виробника та споживача.

5. Скільки відсотків світового ВВП становлять послуги:

- а. 40%;
- б. 50%;
- в. 60%;
- г. 70%.

Контрольна робота №3 (тема 12)

Розв'яжіть задачу:

Громадянин уклав зі страховою компанією договір добровільного страхування від нещасних випадків строком на 1 рік на суму 60 тис. грн. Через місяць після вступу в дію договору громадянин зазнав травми, що спричинило втрату працездатності протягом 120 днів, після чого отримав II групу інвалідності. Визначте розмір загальної страхової виплати за страховими випадками, якщо за кожен день тимчасової втрати працездатності страхова компанія виплачує 0,15% страхової суми.

Оберіть правильні відповіді:

1. До факторних послуг належать:

- а. транспортні послуги;
- б. страхові послуги;
- в. туристичні послуги;
- г. ліцензійні платежі.

2. До особливостей міжнародної торгівлі послугами не відносяться:

- а. нерозривність виробництва і споживання;
- б. здатність послуг до збереження;
- в. невідчутність;
- г. невидимість.

3. Системно-інтегративний підхід до вивчення ринку послуг передбачає:

- а. вивчення взаємозв'язків між структурними елементами сфери послуг;
- б. аналіз функцій кожного елемента;
- в. виділення ядра в системі міжнародних послуг, його вивчення та аналіз його впливу на структурні елементи системи послуг;
- г. визначення окремих структурних елементів системи послуг.

4. Послуга – це:

- а. зміна в положенні інституціональної одиниці, яке відбулося в результаті дій та без взаємної угоди з іншою інституціональною одиницею;
- б. такий вид праці, при якому виробництво корисного ефекту не співпадає в часі з його споживанням;
- в. вид діяльності, в результаті якої створюється новий матеріально-уречевлений продукт;
- г. підприємницька діяльність, спрямована на задоволення потреб інших осіб, за виключенням діяльності на основі трудових правовідносин.

5. Для оцінки рівня спеціалізації країни на експорті послуг розраховується індекс, який показує:

- а. відношення частки експорту послуг до частки експорту товарів у ВВП;

- б. співвідношення частки експорту і частки імпорту послуг у ВВП;
- в. частку експорту послуг у ВВП;
- г. частку імпорту послуг у ВВП.

Чи правильне такі твердження?

Послуга потребує обов'язкової участі споживача і виробника.

Окрім контрольних робіт бали нараховуються за індивідуальну роботу «Організація міжнародних автомобільних перевезень». Участь у проведенні дослідження сприяє розвитку м'яких навичок (soft skills), а саме: критичного мислення, здатності працювати у команді, комунікабельності, вміння переконувати, відстоювати свою думку.

Заочна форма:

На самостійну роботу студентів відведено значно більше часу через обмеженість аудиторного навантаження. Для закріплення необхідних знань і навичок передбачено:

- відповіді на питання для самоконтролю та розв'язування задач, що наведені в матеріалах до теми (не оцінюється);
- виконання завдань на групових заняттях (не оцінюється);
- виконання індивідуальної контрольної роботи (оцінюється);

Оцінка виконаних робіт здійснюється відповідно до критеріїв:

- 1) повнота виконання завдань;
- 2) наявність обґрунтувань та пояснень;
- 3) логічність викладення думок та розуміння матеріалу.
- 4) акуратність виконання;
- 5) своєчасність здачі роботи;

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Матеріально-технічне забезпечення:

Проекційне мультимедійне обладнання(проектор, екран, ноутбук/комп'ютер);

Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;

OS: Windows, Android, iOS;

Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge;

Програмне забезпечення: Word, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;

Гаджети для запису і відтворення аудіо-та відео-файлів (ноутбук, планшет, смартфон, камера, мікрофон, навушники);

Тренінгова аудиторія (дошка, фліпчарт, комплект канцелярського приладдя для творчості: маркери, олівці, стікери, кольоровий папір, клей, ватман, блокнот для фліпчарту)

Система електронного навчання Moodle 3.9.

5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в формі екзамену.

Перелік питань до екзамену:

1. Класифікація послуг та особливості експорту послуг.
2. Основні проблеми експорту послуг.
3. Поняття та особливості експорту послуг.

4. Роль сфери послуг в економічній системі країни.
5. Поняття і сутність послуги.
6. Особливості послуги як специфічного виду товару.
7. Підприємства сфери послуг як соціально-економічна система.
8. Економічна сутність та особливості послуг як товару.
9. Життєвий цикл послуг.
10. Загальна характеристика основних видів послуг
11. Основні тенденції, що визначають стан та перспективи розвитку міжнародного ринку послуг.
12. Об'єкти міжнародного інформаційного обміну.
13. Основні способи поставки послуг на міжнародний ринок.
14. Теоретичні аспекти функціонування ринку послуг.
15. Особливості ринку послуг.
16. Інфраструктура ринку послуг.
17. Перспективи розвитку ринку послуг в Україні.
18. Основні форми транскордонного співробітництва
19. Методи державного регулювання зовнішньої торгівлі послугами
20. . Способи експорту послуг на міжнародний ринок.
21. Сутність транскордонного співробітництва та його суб'єкти.
22. Заходи обмеження на використання національного режиму для споживачів послуг за кордоном.
23. Об'єктивні передумови і фактори розвитку експорту послуг.
24. Роль міжнародної торгівлі послугами в розвитку економіки окремих країн.
25. Основні показники ефективності експорту послуг.
26. Рівні регулювання міжнародної торгівлі послугами.
27. Генеральна угода з тарифів та послуг (ГАТС/СОТ) як інструмент багатостороннього регулювання міжнародної торгівлі послугами.
28. Основні форми технологічних послуг
29. Види консалтингових послуг.
30. Типи франчайзингу: виробничий, торговельний, ліцензійний.
31. Основні стимули розвитку ринку технологічних послуг у сучасних умовах.
32. Види лізингових операцій: фінансовий і оперативний.
33. Переваги використання лізингу для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України
34. Основні критерії класифікації лізингових угод.
35. Регулярні та нерегулярні лізингові платежі.
36. Регулярні та нерегулярні лізингові платежі.
37. Основи правового регулювання лізингу в Україні.
38. Конкурентні переваги України, що можуть сприяти збільшенню вантажопотоків
39. Основні тенденції розвитку транспорту, транспортних мереж та транспортної інфраструктури.
40. Особливості міжнародного туризму як виду економічної діяльності
41. Конкуренція в сфері туристичного бізнесу.
42. Поняття та класифікація освітніх послуг.
43. Перспективні напрями розвитку експорту української вищої освіти.
44. Світовий ринок страхових послуг та особливості страхового продукту.
45. Види страхування у міжнародній торгово-економічній та фінансовій діяльності.
46. Основні заходи вилучення із національного режиму надавачів послуг.
47. Цілі створення та формулювання основних положень генеральної угоди про торгівлю послугами (ГАТС).
48. Організаційні та правові проблеми розвитку експорту освіти.
49. Маркетинговий аналіз потенціалу українських ВНЗ при просуванні на Європейський ринок освітніх послуг.

50. Діяльність страхових компаній та їх рейтинг за різними критеріями

Приклад екзаменаційного білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ

Кафедра економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти _____ Перший (бакалаврський) _____

Спеціальність: _____ 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» _____

Семестр _____ Весняний _____ Навчальна дисципліна _____ Експорт послуг _____

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

1. **Визначте поняття:** (5 балів):

«Класифікація послуг та особливості експорту послуг»

2. **Оберіть єдину правильну відповідь** (4 бали):

1. Транспорт, комп'ютерні та інформаційні послуги вимагають:

- а. нерухомості виробника та споживача;
- б. мобільності виробника та нерухомості споживача;
- в. мобільності споживача та нерухомості виробника;
- г. мобільності виробника і споживача.

3. **Оберіть єдину правильну відповідь** (4 бали):

Туризм, освіта та медичні послуги вимагають:

- а. нерухомості виробника та споживача;
- б. мобільності виробника та нерухомості споживача;
- в. мобільності споживача та нерухомості виробника;
- г. мобільності виробника і споживача.

4. **Оберіть єдину правильну відповідь** (4 бали):

Подорожі у треті країни, організовані фірмами–нерезидентами вимагають:

- а. мобільності виробника і споживача;
- б. мобільності виробника та нерухомості споживача;
- в. мобільності споживача та нерухомості виробника;
- г. нерухомості виробника та споживача.

5. **Оберіть єдину правильну відповідь** (4 бали):

Скільки відсотків світового ВВП становлять послуги:

- а. 40%;
- б. 50%;
- в. 60%;
- г. 70%.

6. **Оберіть єдину правильну відповідь** (4 бали):

Організація, яка здійснює регулювання світової торгівлі послугами:

- а. ГАТТ;
- б. ГАТС;
- в. МБРР;
- г. ЄБРР.

7. **Дайте розгорнуту відповідь на питання** (12 балів):

Сформулюйте мотиваційну модель адаптації вищої освіти України до умов глобального ринку праці з урахуванням професійних специфік.

8. **Розв'яжіть задачу** (13 балів):

Туристичне підприємство організовує відпочинок на березі озера. Група складається із 20 чоловік. Тривалість подорожі 7 днів. Для створення туристичного продукту підприємство несе такі витрати: перевезення пасажирів із залізничної станції до туристичної бази 2500 грн. Витрати на продукти харчування 6000 грн. Плата за проживання (для одного туриста) 100 грн./доба.

Готельний збір – 10% послуг розміщення. пляжний збір – 5% вартості туру. Страхування (С) – 20 грн. / одного туриста. ПДВ – 20 %. Оплата праці обслуговуючого – 2000 грн. Відрахування до соціальних фондів 20% від ціни нетто. Витрати на рекламу 1000 грн. Оренда офісу – 500 грн. Підприємство розраховує отримати прибуток в обсязі 500 грн. з усієї групи. Визначити ціну туру, постійні та змінні витрати в розрахунку на одного туриста.
Затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва
Протокол № 5 від 20.12.19.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва _____ **О. Б. Кузьменко**
(підпис)

Екзаменатор, доцент кафедри економіки та підприємництва _____ **В. А. Палехова**
(підпис)

6.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Контрольна робота з теми 1	12
2	Контрольна робота з теми 2	12
3	Контрольна робота з теми 3	12
8	індивідуальна робота «Організація міжнародних автомобільних перевезень»	24
	За семестр	60
	Іспит	40
	Всього	100

Заочна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Виконання завдань на групових заняттях	Не оцінюється
2	Виконання індивідуальної контрольної роботи	60
3	Іспит	40
	Всього	100

Максимально можливу кількість балів по контрольних роботах студент отримує за правильний розв'язок задач, правильну відповідь на питання (тестового завдання або відкритого питання).

Контрольна робота № 1 містить 6 завдань, які оцінюються по 2 бали.

Контрольна робота № 2 містить 6 завдань, які оцінюються по 2 бали..

Контрольні роботи № 3 6 завдань, які оцінюються по 2 бали..

Виконання індивідуального завдання «Організація міжнародних автомобільних перевезень» оцінюється у 24 бали.

Критерії оцінювання іспитової роботи: правильність визначення, відповідей на тести та відкрите питання, правильність розв'язку задач. Загальна оцінка роботи – максимум 40 балів, з яких 5 – визначення, 5х4 – тести., 12 – відкрите питання, 13 – задача.

Критерії оцінювання контрольної роботи студентів заочної форми навчання наведені в «Методичних вказівках до написання контрольної роботи з експорту послуг для студентів заочної форми навчання».

8. Методи навчання

В процесі навчання задіяні методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний (частково-пошуковий).

Пояснювально-ілюстративний метод застосовується на лекціях. Усі лекції супроводжуються презентаціями PowerPoint, записуються на відео та викладаються в Moodle. Окремі лекції (в режимі оф лайн) передбачають використання методу проблемного викладу та елементи дискусії.

Репродуктивний метод використовується на практичних заняттях. В матеріалах до кожної теми наведені приклади розв'язку задач, тобто певний алгоритм, згідно з яким пропонується діяти. Одночасно на групових заняттях застосовується евристичний або частково-пошуковий метод. Особливо це стосується проблемних ситуацій, які можуть формуватися як навколо задач, так і з реалій сьогодення.

9. Рекомендовані джерела інформації

9.1. Основні:

1. Міжнародна торгівля послугами: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / І.Т. Кіщак, А.В. Огієнко, М.М. Огієнко та ін.; за заг. ред. І.Т. Кіщака, А.В. Огієнко. – Миколаїв: Іліон, 2017. – 340 с.
2. Козак Ю.Г. Міжнародна торгівля. Навч. посібник. / За ред. Ю.Г. Козака // К.: ЦНЛ, 2011..
3. Павленко І.І. Міжнародна торгівля та інвестиції. / І.І. Павленко // Навч. Пос., 2011 256 с.
4. Циганкова, Т. М. Міжнародна торгівля : навч. посіб. / Т. М. Циганкова, Л. П. Петрашко // К. : КНЕУ, 2001. – 488 с..

9.2. Додаткові:

5. Глобальний індекс конкурентоспроможності дослідження Світового економічного форуму [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://api.ning.com/files/jdiiennbb9piqsyc4i9pvouv1ajjzw8pyb3qjirdr2yhaz*k1f71pqlf avkh/hereformsstrategy11.11.2014.p
6. Держзовнішінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrdzi.com/ru>.
7. Журнал Фориншурер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/nonlife/16/12/6/>
8. Лізинговий калькулятор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fin-calc.org.ua/ua/lease/calculate/>.
9. Офіційний сайт Європейської статистики. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>.
10. Програма розвитку туризму та курортів у Миколаївській області на 2016-2020 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mk-oblrada.gov.ua/index.php/2015-08-20-12-19-35/2015-09-02-15-29-18>
11. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
12. Статистична інформація Державної митної служби України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Кабінету міністрів України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/dmsu/control/>.
13. Розрахунок страхової послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://e-polis.ua/multicalculator/>
14. Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uipv.org/ua/.html>.

15. World Trade Organization International Trade Statistics 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2013_e/its2013_e.pdf Blanchard О. (2021) Macroeconomics, 8th Edition.